

ПОМИЛУВАННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ ЯК НОВЕЛА ЗАКОНОДАВСТВА

Гальцова Олена, к.ю.н., викладачка кафедри права Національної безпеки та правової роботи Військово-юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, науковий співробітник Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені акад. В.В. Стапшиса НАПрН України

Зазвичай, коли йдеться про помилування засуджених, воно має місце у випадках заміни довічного позбавлення волі на позбавлення волі на строк не менше двадцяти п'яти років чи повного або часткового звільнення від відбування як основного, так і додаткового покарання. Згідно частини 3 Загальних Положень, право клопотати про помилування має особа, яка: засуджена судом України і відбуває покарання в Україні; засуджена судом іноземної держави і передана для відбування покарання в Україну без умови про незастосування помилування, вирок суду щодо якої приведено у відповідність із законодавством України; засуджена в Україні і передана для відбування покарання іноземній державі, якщо ця держава погодилася визнати і виконати прийняте в Україні рішення про помилування; є захисником, одним із батьків, дружиною (чоловіком), дитиною, іншим членом сім'ї, законним представником особи, зазначеної в абзацах другого - четвертому цього пункту. У виняткових випадках за наявності надзвичайних обставин клопотання про помилування також може бути подано головою або іншим членом Комісії при Президентові України у питаннях помилування, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Радником-уповноваженим Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації, Радником-уповноваженим Президента України з питань безбар'єрності. Помилування регламентується Порядком подання до Офісу Президента України матеріалів за клопотаннями про помилування засуджених та виконання указів Президента України про помилування [1]. Щодо соціально-правового феномену помилування, фахівці вважають його проявом милості держави та її очільника стосовно людини, яка вчинила злочин та дієвим стимулом для виправлення осіб, які відбувають кримінальне покарання [2].

Проте внаслідок збройної агресії російською федерацією, до чинного законодавства було внесено зміни, що особи, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення та стосовно яких обраний запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, можуть

звернутись до прокурора із заявою про скасування такого запобіжного заходу для подальшого призову на військову службу під час мобілізації. Отже, адміністрації установ виконання покарань повинні інформувати засуджених про можливість звільнення і роз'яснювати відповідні процедури для осіб, які виявили бажання захищати нашу країну. Від початку повномасштабного вторгнення Росії президент України трьома указами помилював 363 засуджених, які заявили про своє бажання захищати Батьківщину. Про це повідомив Департамент з питань виконання кримінальних покарань. Щоб мати таку можливість, засудженим громадянам необхідно пройти процедуру звільнення за законом. Клопотання про бажання служити і дотепер продовжують надходити від засуджених. Ув'язнені отримали право звертатися до прокуратури і суду щодо звільнення з-під варті для служби у збройних силах. У Мін'юсті звертають увагу, що законодавство встановлює обмеження щодо помилювання осіб, засуджених за тяжкі чи особливо тяжкі злочини, тих, хто має дві та більше судимостей за вчинення умисних злочинів або відбули незначну частину призначеного їм строку покарання, засуджених за корупційні правопорушення і осіб, що керували транспортними засобами під дією алкоголю, наркотичних чи деяких лікарських речовин. Всіх їх може бути помилювано лише у виняткових випадках [3].

До 24.02.22 р. в установах виконання покарань в Україні було приблизно 50 тисяч засуджених, ще десятки тисяч перебували під слідством. Для участі у війні звільнили менш як 1%, і лише, тих, хто вже мав досвід у бойових діях, у 99% це колишні військові, які вчинили тяжкі злочини. Їх відправили на фронт, бо вони володіли необхідними професійними навичками [4]. До того ж, планується, що засуджених, які виявили бажання іти на фронт, не будуть повертати назад до місць позбавлення волі, у більшості випадків це стосувалося тих осіб, строк відбування покарання яких був на завершальному етапі. Наразі потреби в четвертій хвилі помилювання засуджених осіб немає [5].

Проте в умовах воєнного часу помилювання засуджених для захисту Батьківщини, все ж напговхнулося на чимало перешкод, оскільки заяви багатьох засуджених про помилювання досі не розглянуто. Правозахисники вважають, що цей процес починався немасово і непублічно, вибірково і у швидкому порядку милували спеціалістів, професіоналів військової справи. У подальшому правозахисники стали наполягати, що не потрібно обмежуватися невеликою кількістю помилюваних, бо патріотів серед засуджених значно більше. З деяких установ виконання покарань адміністрації збирали потенційно корисних людей, в яких є бажання, досвід, невеликі строки позбавлення волі і вчинили ненасильницькі кримінальні правопорушення. Але жодної особи, яка засуджена до довічного позбавлення волі поки не звільнили. Функція інформування засуджених про ініціативу Президента була покладена на адміністрацію установи, де знаходяться засуджені, але не завжди їхні заяви передають через особисту

неприязнь персоналу установ виконання покарань, в деяких випадках, навіть, блокували заяви засуджених, які виявили бажання захищати Батьківщину [6].

Наразі в Офісі президента підготовлено проект указу про звільнення від кримінальної відповідальності або відбування покарання осіб, які виявили бажання захищати Україну від збройної агресії Російської Федерації. Робоча група підготувала проект рішення для президента, в якому пропонується, щоб особу звільнили від відбуття покарання, якщо під час оборони країни вона гарно себе проявила, мала досягнення. А засудженим рекомендують писати в заяві, що після війни вони зобов'язуються повернутися в місія позбавлення волі. У проекті указу президента зазначено, що після закінчення воєнного стану особа може підлягати звільненню від кримінальної відповідальності або подальшого відбуття покарання, якщо під час участі у бойових діях вона проявила мужність і героїзм, була представлена до державної нагороди чи заохочена військовим командуванням, отримала тяжке або середньої тяжкості поранення [6].

Проте існують суперечності у чинному законодавстві щодо цього, зокрема згідно Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 5.03.1992 р. особи, засуджені до позбавлення волі, обмеження волі, арешту чи виправних робіт за вчинення нетяжких злочинів знімаються з військового обліку призовників і стають на облік військовозобов'язаних, що мають судимість. Засуджені за вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів виключаються з обліку безстроково і не підлягають службі у воєнізованих формуваннях, у т. ч. підрозділах територіальної оборони України.

Отже, залучення засуджених до участі захисту держави під час збройної агресії є доцільним кроком держави для захисту суверенітету та територіальної цілісності держави, які вчинили умисні нетяжкі чи необережні тяжкі чи особливо тяжкі злочини. Проте відсутність чіткого механізму щодо помилування засуджених у таких випадках, фактично залежить від волі працівників установ виконання покарань, які не завжди об'єктивно можуть сприяти засудженому отримати шанс на помилування з метою захисту держави. Безумовно, постала необхідність усунути протиріччя та прийнятті подальших змін та удосконаленні чинного законодавства, щоб надати можливість особам, що відбувають покарання та які виявили бажання захищати Україну від збройної агресії.

Література:

1. Порядок подання до Офісу Президента України матеріалів за клопотаннями про помилування засуджених та виконання указів Президента України про помилування. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0700-21#Text>.
2. Помилування – важлива державна функція Президента. URL: <http://www.golos.com.ua/article/155103>.

3. Президент помилював вже 363 засуджених які захотіли воювати за Україну: яка процедура. URL: <https://novynarnia.com/2022/04/10/prezydent-pomyluvav-uzhe-363-zasudzenyh-yaki-zahotily-voyuvaty-za-ukrayinu-yaka-procedura/>
4. Для участі у війні звільнили менш як один відсоток в'язнів: серед них лише ті хто вже мав досвід у бойових діях. URL: <https://zmina.info/news/dlya-uchasti-u-vijni-zvilnyly-mensh-yak-odyn-vidsotok-v%CA%BCyazni-sered-nyh-lyshe-ti-hto-vzhe-mav-dosvid-u-bojovyh-diyah/>.
5. В'язні, які погодилися захищати. URL: https://lb.ua/society/2022/05/17/517108_vyazniv_yaki_pogodilis_za_hishchati.html
6. Як реалізується ініціатива президента щодо звільнення засуджених для оборони країни. URL: https://protocol.ua/ua/yak_realizuyetsya_initsiativa_prezidenta_shchodo_zvilnennya_zasudzenih_dlya_oboroni_kraini/.

МіСА – НОВИЙ ПОГЛЯД НА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ТА СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ НОРМАМИ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ»

Глущенко Світлана Ігорівна, к.е.н.,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін та міжнародного права
Державного біотехнологічного
університету

Задля того, щоб зробити Європу придатною для цифрової ери та побудувати економіку, готову до майбутнього, та задля гармонізації законодавства ЄС на початку жовтня 2022 року члени Комітету з економічних та валютних питань Європейського парламенту підтримали Пропозицію про «Регламент Європейського Парламенту та Ради Регулювання ринків криптоактивів у Європейському Союзі» про ринки крипто-активів і внесенні правок до Директиви (ЄС) 2019/1937 [1] або скорочено МіСА.

Остаточню МіСА можуть розглянути та ухвалити у Європарламенті вже в найближчий час. Проте навіть у цьому разі законопроект набуде чинності не раніше, ніж через 12-18 місяців після його публікації в офіційному журналі регулятора.

Даний регламент є актуальним і найновішим нормативно-правовим актом у сфері віртуальних активів. Така ініціатива ЄС гармонізує розрізнену систему регулювань цифрових активів у національних нормативних актах